

LISABONOS SUTARTIES IMPLIKACIJOS LIETUVAI: KVALIFIKUOTA DAUGUMA IR EUROPOS SĄJUNGOS DARBOTVARKĖ¹

KLAUDIJUS MANIOKAS

Šiame straipsnyje nagrinėjamos galimos Lisabonos sutarties implikacijos Europos Sąjungos sprendimų priėmimo sistemai apskritai ir Lietuvai konkrečiai. Aptarus pagrindines Lisabonos sutarties naujoves teigiama, kad esminė Lisabonos sutarties naujovė yra kvalifikuotos daugumos apibrėžimo pakeitimas. Pateikiama argumentų, kaip ir kodėl šis pakeitimas gali pakeisti ES nusistovėjusį konsensualų sprendimo priėmimo pobūdį ir daryti įtaką toms valstybėms narėms, kurios turi specifinių preferencijų tam tikrose politikos srityse. Kvalifikuotos daugumos balsavimo išplėtimas yra antra svarbiausia naujovė. Teigiama, kad Lietuvai jis gali pasireikšti spaudimu keisti tam tikrų politikos sričių politikos formavimo pobūdį ir net turinį. Kvalifikuotos daugumos apibrėžimo pakeitimas ir tokio balsavimo sričių išplėtimas Lietuvai bus naudingas tada, kai jos darbotvarkė ES bus pozityvi. Straipsnyje pateikiamas atitinkamas Lietuvos ES darbotvarkės įvertinimas.

2007 m. birželį Europos Vadovų Taryboje buvo pristatyta ir tų pačių metų gruodžio 13 d. Lisabonoje pasirašyta naujoji Europos Sąjungos

Klaudijus Maniokas – Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto docentas, viešosios įstaigos Europos socialiniai, ekonominiai ir teisiniai projektai (ESTEP) valdybos pirmininkas (el. paštas: k.maniokas@estep.lt).

© Klaudijus Maniokas, 2009

Straipsnis įteiktas redakcijai 2009 m. vasario 28 d.

Straipsnis pasirašytas spaudai 2009 m. rugsėjo 30 d.

sutartis. Šioje, taip ir vadinamoje, Lisabonos sutartyje numatomos naujos institucijos ir pareigybės, ES kompetencijų plėtra konkrečiose politikos srityse, keičiamos sprendimų priėmimo Taryboje taisyklės. Pakeitimai inicijuojami siekiant pasiūlyti priemones, kurios užtikrintų, kad išsiplėtusi Sąjunga funkcionuos veiksmingiau, demokratiškiau, skaidriau. Lisabonos sutartis atsirado po to, kai Prancūzijos ir Nyderlandų referendumuose 2005 m. buvo atmesta Konstitucija Europai. Tačiau ir Lisabonos sutartį ištiko panašus likimas – ji nebuvo patvirtinta 2008 m. birželį Airijos referendumo metu. Bet šio straipsnio temos aktualumo ir svarbos tai nemenkina. Valstybės narės sutaria, kad dauguma institucinių pokyčių ateityje vis tiek bus daromi Lisabonos sutartyje nubrėžtomis kryptimis: sutarčiai įsigaliojus po pakartotinio referendumo ar svarbiausias reformas įgyvendinant pagal dabar galiojančias sutartis.

Šio straipsnio tikslas yra aptarti galimą Lisabonos sutarties poveikį Lietuvos ES darbotvarkei. Jame bus analizuojamos Lisabonos sutarties nuostatos ir įvardijami svarbiausi naujosios sutarties implikuojami instituciniai, teisiniai ir politikos pokyčiai. Pabrėžiama kvalifikuotos daugumos balsavimo (KDB) išplėtimo ir jo naujo apibrėžimo svarba. Antra, vertinamas galimas Lisabonos sutarties nuostatų poveikis Lietuvai akcentuojant poveikį Lietuvos ES darbotvarkei.

Tikėtina, kad Lisabonos sutarties nuostatų įgyvendinimas pareikalaus geriau koordinuoti ES politiką ir Lietuvos vidaus politiką. Lisabonos sutartimi į ES darbotvarkę įtraukiami nauji kompleksiški klausimai (pvz., klimato kaita); dėl horizontalaus jų pobūdžio didės efektyvios tarpinstitucinės koordinacijos nacionaliniu lygmeniu poreikis. Aktualesnis taps ir vertikalus koordinavimo efektyvumas – didėjant Europos Parlamento, nacionalinių parlamentų vaidmeniui, šioms institucijoms iškilis poreikis aktyviau įtraukti / atsižvelgti į interesų gynimo strategijas. Tarp kitų Lisabonos sutarties pokyčių implikacijų – didėjantis adekvačių administracinių gebėjimų aktualumas. Daugėjant klausimų, kurie bus sprendžiami kvalifikuotos

daugumos balsavimu, didėja koalicijų formavimo, koordinavimosi poreikis.

Pradinis analizės taškas ir pagrindinė *nepriklausomų kintamųjų grupė* šiame straipsnyje yra ES lygmens politika ir instituciniai sprendimai – Lisabonos sutartis. Lisabonos sutartyje numatytų reformų poveikis Lietuvai nagrinėjamas dviem aspektais: poveikis Lietuvos institucinei sandarai ir viešosios politikos sritims. Šie aspektai yra *priklausomi kintamieji*. Svarbiausias nagrinėjamas priklausomas kintamasis yra ES politikos darbotvarkė.

Lisabonos sutarties nuostatos gali paveikti ne tik sprendimų priėmimo procesą, institucinį galios balansą, bet ir politikos turinį. Todėl bus nagrinėjamas klausimas, kiek naujos ES sutarties nuostatos įvairiose politikos srityse (dėl kompetencijų pasiskirstymo ar sprendimų priėmimo taisyklių) turės įtakos nacionalinės politikos turiniui ir nacionalinių interesų apibrėžimui.

Šiame straipsnyje, aptariant Lisabonos sutarties implikacijas, laikomasi prielaidos, kad politikos proceso dimensija, kai analizės objektas yra socialinių interesų formavimas, agregavimas, atstovavimas jiems, rinkiminė ir partinė politika, yra neaktuali analizuojant Lisabonos sutarties implikacijas.

Lisabonos sutarties instituciniai ir viešosios politikos pokyčiai

Lisabonos sutartis numato ES institucijų, sprendimų priėmimo taisyklių, darbotvarkės klausimų pokyčius. Ne visos sutartyje numatytos reformos vienodai intensyviai paveiks Lietuvos administraciją ir ES politikos formavimą. Vieni pokyčiai, pavyzdžiui, kvalifikuotos daugumos balsavimo išplėtimas, Bendrųjų reikalų ir išorės santykių tarybos (BRIST) atskyrimas, nuolatinio Tarybos pirmininko bei vyriausiojo įgaliotinio postų įsteigimas, turės svarbesnių implikacijų. Kitos naujovės, kaip antai trejeto paeiliui pirmininkaujančių valsty-

bių grupės sudarymas, Komisijos pirmininko rinkimai Europos Parlamente, atrodo, bus mažiau reikšmingos Lietuvai.

Instituciniai pokyčiai ir jų implikacijos

Analizuojant Lisabonos sutarties institucines naujoves, paprastai išskiriami nuolatinio Europos Viršūnių Tarybos (EVT) pirmininko pareigybės įsteigimas, Bendrųjų reikalų ir išorės santykių tarybos padalijimas, nauji Europos Parlamento įgaliojimai, nacionalinių parlamentų vaidmens pokyčiai, Europos Komisijos ir Europos Teisingumo Teismo reformos, kvalifikuotos daugumos balsavimo išplėtimas ir naujas KDB apibrėžimas.

Nuolatinis EVT pirmininkas. Įsteigus nuolatinę, ilgesnės kadencijos pirmininko pareigybę, labiau pagrįsta tikėtis politinės ES darbotvarkės tęstinumo ir aktyvesnio pačios institucijos vaidmens formuojant ES politiką. Kadangi EVT pirmininko pareigybės suderinamumas su kitomis ES pareigybėmis, jų tarpusavio santykiai tebėra migloti, naujojo posto vaidmuo daugiausia priklausys nuo jį turėsiančio asmens savybių, ES politikos konteksto.

Bendrųjų reikalų tarybos išskyrimas. Didesnės svarbos suteikimas Bendrųjų reikalų tarybai visos Tarybos veiklos kontekste, įvairių horizontalių klausimų svarstymo paskyrimas Tarybai gali pakeisti valstybių narių nuostatą dėl savo atstovų delegavimo į šią Tarybos formaciją. Jos veiksmingumas daug priklausys nuo to, kokio lygmens atstovus į ją deleguos valstybės narės. Jos įtaka būtų ypač didelė, joje valstybėms narėms atstovautų valstybių narių ministrai pirmininkai, kurių vaidmuo formuojant Europos politiką, atsiradus nuolatiniam EVT pirmininkui, ypač pirmininkavimo metu, menkės.

Pakitęs nacionalinių parlamentų vaidmuo. Dabartiniame Seimo statute numatytų ES reikalų svarstymo procedūrų formaliai pakanka norint veikti pagal Lisabonos sutartyje ir jos protokole išdėstytas

nuostatas bei nacionaliniams parlamentams atsiveriančias galimybes tiesiogiai dalyvauti kuriant ES teisę. Jeigu nacionaliniai parlamentai įsitikins, kad jiems suteiktos priemonės veiksmingos ir sudaro realias galimybes sustabdyti ar priversti Komisiją pakeisti ES pasiūlymą, jie gali imti aktyviai dalyvauti ES teisėkūroje. Šis aspektas, taip pat Lisabonos sutarties kontekste didėjanti techniškai sudėtingų energetikos, klimato kaitos, teisingumo ir vidaus reikalų svarba skatina svarstyti priemones, kurios padidintų Seimo kompetenciją iš esmės spręsti techniškai sudėtingus klausimus ir realiai kontroliuoti Vyriausybės poziciją šiais klausimais, išvengiant manipuliavimo informacija. Tam padėtų didesnis Seimo šakinių komitetų ir jų sekretoriatų įsitraukimas ir pastarųjų analitinių gebėjimų stiprinimas.

Europos Parlamento vaidmens pokyčiai. Galima prognozuoti, kad, įgyvendinus Lisabonos sutartį, ne tik taptų svarbesnis Europos Parlamento vaidmuo, bet ir padidėtų Parlamento darbo krūvis. Daugiau klausimų būtų svarstoma įvairiose politinėse frakcijose, komitetuose. EP galių didėjimo implikacija Lietuvai akivaizdi – daugiau dėmesio ryšiams su šia institucija reikės skirti ir Europos Parlamento nariams, išrinktiems Lietuvoje.

Neatrodo, kad Europos Komisijos reforma turės esminių padarinių Lietuvai, tačiau gali susilpninti Briuselio ir Lietuvos piliečių ryšį. Komisijos nariai išlaiko sąsajas su juos deleguojančiomis valstybėmis ir yra svarbūs informacijos bei įtakos kanalai. Be to, savo nario delegavimas į Europos Komisiją ypač svarbus mažų šalių prestižui ir suteikia papildomų tarptautinės veiklos galimybių iškilimams šių šalių politikams. Kai tarp Komisijos narių nebus Lietuvos atstovo, reikėtų tikėtis gretimų valstybių Komisijos narių dėmesio Lietuvai ir skatinti aktyvesnį Europos Komisijos administracijoje aukštesnes pareigas turinčių Lietuvos piliečių vaidmenį savo šalyje.

Lisabonos sutartis, pakeitusi Europos Teisingumo Teismo (ETT) vaidmenį, nenumato ES ir valstybių narių ar ETT ir nacionalinių teismų santykių pokyčių. Tačiau reikėtų papildomai įvertinti galimus ETT jurisdikcijos išsiplėtimo padarinius.

Naujo kvalifikuotos daugumos apibrėžimo ir balsavimo išplėtimo poveikis gali būti svariausias, tačiau jo implikacijas vienareikšmiškai įvertinti sunku. Atrodo, kad jis bus naudingesnis didelėms valstybėms narėms ir toms valstybėms, kurios suinteresuotos pozityvia ES darbotvarke². Daugumos balsais priimami sprendimai gali būti priimami greičiau, bet jų įgyvendinimas gali būti sudėtingesnis ir ilgesnis. Kvalifikuotos daugumos balsavimui tapus ES sprendimų priėmimo proceso norma, gali būti mažiau paisoma tų valstybių, kurios dėl geografinių, ekonominių, politinių ar kultūrinių priežasčių turi specifinių preferencijų, tarp jų ir Lietuvos.

Kvalifikuotos daugumos balsavimas ir jo implikacijos

Didžiausias Lisabonos sutartimi numatytas pasikeitimas Tarybos darbe yra kvalifikuotos daugumos apibrėžimas. Nuo 2014 m. įvedama nauja kvalifikuotos balsų daugumos skaičiavimo tvarka, pagrįsta dvigubos daugumos principu: sprendimui ES Taryboje priimti reikės, kad jam pritartų 55 % valstybių narių, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % visų ES gyventojų³. Taigi panaikinamas balsavimas pagal kiekvienai valstybei skirtų balsų skaičių. Tačiau iki 2017 m. šalys narė galės prašyti, kad būtų balsuojama pagal dabartinę sistemą. Sprendimų priėmimas kvalifikuota balsų dauguma išplečiamas – jis bus taikomas naujose politikos srityse (tokių klausimų yra 50).

Tyrinėtojai nesutaria dėl to, kokį poveikį turės naujosios sprendimo priėmimo sistemos taisyklės. Šis poveikis nebuvo labai aiškus ir valstybėms narėms, kurios derėjosi dėl Lisabonos sutarties⁴. Viena vertus, tikimasi, kad dvigubos daugumos taisyklė padidins Tarybos gebėjimą „veikti“. Veiksmingumą turėtų skatinti žemesnis sprendimo priėmimo „slenkstis“, mažesnės priimtino sprendimo paieškos sąnaudos, trumpesnis laikas. Šie veiksniai lems, kad ES Taryboje valstybės narės turės daugiau dėmesio skirti laiminčioms koalicijoms

sudaryti, o ne blokuoti. Apskaičiuota⁵, kad pagal Lisabonos sutarties nustatytas balsavimo taisyklės priimti pasiūlymą dėl teisės akto 27 narių ES turėtų būti lengviau nei tai buvo 12 narių ES. Atitinkamai, nauja sistema bus palankesnė toms valstybėms, kurios suinteresuotos pozityvia ES darbotvarke, nukreipta į naujų sprendimų priėmimą ES, o ne į jų blokavimą. Pozityvios Lietuvos ES darbotvarkės aptarimas Lisabonos sutarties kontekste pateikiamas toliau.

Kita vertus, kvalifikuotos daugumos taisyklės pokyčiai yra tiesiogiai susiję su valstybių narių galia⁶ priimant ES sprendimus. Sprendimų priėmimo „slenksčio“ mažinimas ir platesnis daugumos taisyklės taikymas reiškia, kad kai kurios valstybės priimant sprendimą gali būti izoliuotos. Teigiama, kad nauja kvalifikuotos daugumos formulė didina didžiųjų valstybių – Vokietijos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės ir Italijos – įtaką⁷. Vokietijos balsavimo galia išaugtų apie 65 %, nuo 8 % iki 13 %. Didžiųjų valstybių bendroji balsavimo galios dalis padidėtų nuo 31 % iki 40 %. O visos vidutinės valstybės narės, turinčios nuo 3 iki 40 mln. gyventojų, didesniu ar mažesniu mastu prarastų tokiu būdu apskaičiuojamą galią priimant sprendimus. Pačios mažiausios valstybės įgautų daugiau balsavimo galios nei joms tai priklausytų pagal gyventojų skaičių. Visų valstybių balsavimo galios pasiskirstymas pagal Nicos ir Lisabonos sutartis pateiktas lentelėje.

Iki šiol Tarybos sprendimai paprastai buvo priimami konsensuso būdu, kad ir kokia būtų formali sprendimų priėmimo procedūra. Teigiama, kad apie 70–80 % atvejų, kai ES sutartys numato balsavimą pagal kvalifikuotos daugumos taisyklę, ministrai sprendimus vis tiek priima bendru sutarimu⁸. Po pastarosios ES plėtros konsensuso siekimas užima daugiau laiko; didesnis dalyvių skaičius turėjo ir tam tikros įtakos derybinės „atmosferos“ pokyčiams⁹. Sprendimų paieškos procesas pamažu tampa labiau formalizuotas – daugiau dėmesio skiriama balsavimo taisyklėms.

Sprendimų priėmimo pakeitimai, numatyti Lisabonos sutartyje, potencialiai suteiktų naują impulsą šiems pokyčiams plėtotis, keis-

**Lentelė. Kvalifikuotos daugumos balsavimo taisyklių ES Taryboje pokyčiai
(Nicos ir Lisabonos sutarčių palyginimas)**

Valstybė	Gyv. sk. (mln.)	Gyv. sk. (%)	Nicos sutartis: balsai	Nicos sutartis: balsavimo galia	Nicos sutartis: balsavimo galios perteklius / nepakankamumas (%)	Lisabonos sutartis: balsavimo galia	Lisabonos sutartis: balsavimo galios perteklius / nepakankamumas (%)
Vokietija	82,4	16,72	29	7,78	- 17,8	11,65	23,1
Prancūzija	63	12,78	29	7,78	- 5,9	9,03	9,02
Jungtinė Karalystė	60,4	12,25	29	7,78	- 3,9	8,69	7,3
Italija	58,8	11,93	29	7,78	- 2,6	8,49	6,2
Ispanija	43,8	8,89	27	7,42	7,5	6,55	- 5,1
Lenkija	38,1	7,73	27	7,42	15,2	5,71	- 11,4
Rumunija	21,6	4,38	14	4,26	- 12,2	4,15	-14,3
Nyderlandai	16,3	3,31	13	3,97	- 5,6	3,5	- 17
Graikija	11,1	2,25	12	3,68	5,8	2,88	- 17,3
Portugalija	10,6	2,15	12	3,68	8,7	2,8	- 17,3
Belgija	10,5	2,13	12	3,68	10,3	2,77	- 17,2
Čekija	10,3	2,09	12	3,67	10,3	2,77	- 17,1
Vengrija	10,1	2,05	12	3,68	11,3	2,75	- 17
Švedija	9	1,83	10	3,09	-1,5	2,63	- 16,2
Austrija	8,3	1,68	10	3,09	3,1	2,53	- 15,5
Bulgarija	7,7	1,56	10	3,09	6,7	2,47	- 14,8
Danija	5,4	1,1	7	2,18	- 10,2	2,19	- 9,9
Slovakija	5,4	1,1	7	2,18	- 9,9	2,18	- 9,8
Suomija	5,3	1,08	7	2,18	- 8,7	2,17	- 9,1
Airija	4,2	0,85	7	2,18	1,9	2,04	- 4,6
Lietuva	3,4	0,69	7	2,18	13,6	1,95	1,2
Latvija	2,3	0,47	4	1,25	- 20,9	1,81	14,9
Slovėnija	2	0,41	4	1,25	- 15,5	1,79	20,6
Estija	1,3	0,26	4	1,25	3,3	1,7	40,3
Kipras	0,7	14	4	1,25	7,4	1,63	78,6
Liuksemburgas	0,5	0,1	4	1,25	76,1	1,59	124,7
Malta	0,4	0,08	3	0,94	42,9	1,58	138,6
Visos	492,9	100	345	99,95		100,02	

Šaltinis: „The Treaty of Lisbon: Implementing the Institutional Innovations“, EPC, EGMONT, CEPS, November 2007.

tis sprendimų priėmimo kultūrai, ypač jei naujosioms šalims perėjus „mokymosi etapą“, jų interesai būtų griežčiau išreiškiami. Tai pamažu gali pakeisti dabartinę konsensuso kultūrą, būdingą ES sprendimų priėmimui. Daugumos balsais priimami sprendimai gali būti priimami greičiau, bet jų įgyvendinimas gali tapti sudėtingesnis ir ilgesnis. Nors teigiama, kad ES nėra pastovių koalicijų, ir balsavimas paprastai priklauso nuo nagrinėjamo klausimo, pastarojo meto tyrimai pateikia įrodymų, kad ilgalaikių koalicijų vis dėlto yra¹⁰. Vienos kurios ilgalaikės koalicijos nepaisymas gali gerokai susilpninti ES solidarumo jausmą ir sukelti šiuo metu sunkiai nuspėjamų padarinių ne tik Lietuvai, bet visai ES. Kvalifikuotos daugumos balsavimui tapus ES sprendimų priėmimo proceso norma, gali būti nušalintos tos valstybės, kurios dėl geografinių, ekonominių, politinių ar kultūrinių priežasčių turi specifinių preferencijų¹¹. Nors Lietuvos dalyvavimo ES patirtis nerodo, kad Lietuva jai svarbiais klausimais būtų nuolat marginalizuojama, dėl savo periferinės padėties ir sovietinės praeities padarinių Lietuvai yra svarbūs tam tikri specifiniai klausimai ir jie keliami ES lygmeniu. Tokių specifinių klausimų pavyzdžiai gali būti izoliacija tarpeuropinių energetinių ir, mažesniu mastu, transporto tinklų atžvilgiu ir jos įveikimo būdai, santykiai su Rusija, Baltarusija ir aktyvi politika kitų postsovietinių šalių, dalyvaujančių Europos kaimynystės politikoje, atžvilgiu, stalinizmo nusikaltimų pasmerkimas ES mastu.

Vertinant kiekybiškai, Lietuvos padėtis Tarybos sprendimų priėmimo sistemoje santykinai suprastėtų. Kaip matyti iš lentelės, pagal Nicos sutartį Lietuva turi 7 balsus, o tai reiškia, kad jos galios indeksas yra 2,18. Tai yra 13,6 % daugiau, nei priklausytų pagal gyventojų skaičių. Pagal Lisabonos sutartį Lietuvos balsavimo galios indeksas bus 1,95, o tai jos galias pagal gyventojų skaičių teviršytų 1,2 %. Taigi, įsigalėjus Lisabonos sutarčiai, formalios Lietuvos galiybės blokuoti sprendimų priėmimą ES Taryboje sumažėtų. Tačiau bendrame vidutinio dydžio valstybių kontekste Lietuvos balsavimo galių sumažėjimas nėra išskirtinis. Toks pasikeitimas turėtų skatinti

skirti daugiau dėmesio koalicijų kūrimui ES Taryboje ir tarpsektori-
niam klausimų derinimui. Tokiu atveju svarbu paminėti nuolatinės
atstovybės vaidmens svarbą, kalbant apie Lietuvai esminių ir jautrių
klausimų svarstymą COREPER I ir COREPER II lygmenimis¹². Šių
užduočių įgyvendinimo kokybė priklausys nuo nuolatinės atstovybės
darbuotojų gebėjimų¹³, tinkamo vidinio ir išorinio (su sostine) koor-
dinavimo¹⁴, veiksmingų koalicijų sudarymo. Nuodugnesnis koalicijų
tyrimas galėtų identifikuoti atitinkamas sprendimų priėmimo proce-
dūras ir galimas koalicijas, remiantis suderintu prioritetinių Lietuvai
klausimų sąrašu. Galimų koalicijų apibrėžimas turėtų remtis Lietu-
vos dalyvavimo priimančiam ES sprendimus patirtimi ir panaudoti anks-
tesnių Lietuvos atstovų bendradarbiavimo su kitomis valstybėmis
narėmis tyrimų duomenis.

Reikia paminėti, kad naujos balsavimo ES Taryboje taisyklės
pakeis ne tik valstybių narių, bet ir ES institucijų galių balansą. Ka-
dangi sprendimų priėmimas taps paprastesnis, padidės tų instituci-
jų, kurių galia priklauso nuo įstatymų leidybos kontrolės, reikšmė.
Vadinasi, sustiprės Europos Komisija, kuri yra ES sprendimų pri-
ėmimo darbotvarkės kūrėja, ir Europos Parlamentas, kurio pagrin-
dinė tiesioginė įtaka reiškiasi galimybe vetuoti įstatymų projektus.
Šių institucijų galia, palyginti su ES Tarybos galiomis, padidės. ES
Taryboje bus daug lengviau formuoti laiminčias koalicijas, todėl
Komisija turės daugiau pasirinkimo laisvės konstruodama teisės
aktų pasiūlymus taip, kad jie būtų patvirtinti valstybių narių, o Eu-
ropos Parlamentui nepritarus Tarybos patvirtintiems teisės aktams,
šie būtų atmesti¹⁵.

Pokyčiai ES politikos srityse ir jų implikacijos Lietuvos darbotvarkei ES

Lisabonos sutartis numato, kad daugiausia bus kelių sričių: tarptau-
tinės prekybos, žemės ūkio ir žuvininkystės politikos, ES užsienio ir

saugumo politikos, laisvės, teisingumo ir saugumo srities, energetikos, klimato kaitos ir aplinkos apsaugos politikos, prekybos, kultūros srities pokyčių.

Įprasta, kad galimos ES sprendimų implikacijos viešajai valstybių narių politikai ir jos formavimo bei įgyvendinimo institucinei infrastruktūrai vertinamos nacionalinės autonomijos atžvilgiu, t. y. ar tikėtina, kad ES lygiu priimami sprendimai prieštarauja nacionalinei autonomijai ir vadovaujantis šiuo principu formuluojamoms nacionalinėms preferencijoms. Toks požiūris įprastas, nes valstybės narės į ES lygmenį paprastai siekia perkelti savo nacionalinės politikos ir jos koordinavimo bei įgyvendinimo priemones bei tradicijas. Tokiu atveju autonomiją pažeidžiantys sprendimai automatiškai vertinami kaip rizikingi. Tačiau ES implikacijos nacionalinei sistemai vertintinos ne tik nacionalinės autonomijos atžvilgiu. Kaip parodė Lietuvos pasirengimo narystei laikotarpis, ES normos padėjo modernizuoti daugelį su rinkos reguliavimu susijusių sričių¹⁶, sumažinant sektoriinių interesų grupių pasipriešinimą. ES modernizacinis poveikis daugiausia pasireiškė tiesiogiai su ES kompetencija susijusiose srityse. Ta viešoji politika ir su ja susijusi institucinė infrastruktūra, kurios ES nepalietė – švietimas, sveikatos apsauga, didžioji teisėtvarkos ir teisėsaugos dalis, – pasižymėjo nenuosekliomis reformomis, kurių kryptį dažnai lėmė siauros interesų grupės. Lisabonos sutartis, pakeisdama sprendimų priėmimo taisyklę, gali sukelti panašų modernizacinį spaudimą. Jo poveikis sektoriinei Lietuvos politikai nemažai priklausys ir nuo to, kaip bus suformuluota pozityvioji Lietuvos ES darbotvarkė. Kaip tik pozityvioms iniciatyvoms ir bus palankus kvalifikuotos daugumos išplėtimas, numatytas Lisabonos sutartyje.

Lietuvos pozityvi ES darbotvarkė nėra nusistovėjusi ir priklauso nuo besikeičiančio pasaulinio, ES ir Lietuvos konteksto. Ją reguliariai bandoma apibrėžti ilgesniam laikotarpiui, naudojantis ilgametėmis Tarybos ir Komisijos darbo programomis. Taip pat būta bandymų ją apibrėžti, įvertinant ilgalaikius Lietuvos interesus. Paskutinis tokio

apibrėžimo pavyzdys yra Lietuvos ES politikos 2008–2013 metų strateginės kryptys¹⁷. Jis trumpai aptariamas toliau. Lietuvos dalyvavimo ES praktika parodė¹⁸, kad daugiausia iniciatyvumo Lietuva rodė ES išorinės politikos srityje – plėtojant geros kaimynystės politiką, apibrėžiant ES ir Rusijos santykius, siekiant suformuoti išorinę ES energetikos politiką. Aktyvesnę poziciją Lietuva demonstravo ir dėl paslaugų direktyvos, tolesnio energetikos rinkos liberalizavimo. Didžiausia iniciatyva, kuri daugiausia priklausė nuo Lietuvos vidaus politikos prioritetų – euro įvedimas ir atitinkamas euro įvedimo kriterijų formulavimas – nebuvo sėkminga. Tačiau Lietuvai pavyko prisijungti prie Šengeno sistemos. Daug ar net daugiausia dėmesio buvo skiriama klausimams, susijusiems su ES politikos įgyvendinimu Lietuvoje – struktūrinių fondų panaudojimui ir, gerokai mažesniu mastu, Lisabonos strategijos įgyvendinimui.

Lietuvos politiką iki 2013 m. bandoma apibrėžti dokumente Lietuvos Europos Sąjungos 2008–2013 metų strateginės kryptys „Daugiau Europos Lietuvoje ir Lietuvos Europoje“ (toliau – Kryptys). Tai ne pirmasis tokio pobūdžio bandymas. Lietuvos ES politikos kryptis buvo bandoma nustatyti ir pagrįsti Lietuvos Europos politikos strategijos trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu gairėse¹⁹. Pastarajame dokumente yra nurodoma, kad pagrindinis Lietuvos Europos politikos tikslas yra tolesnės ES plėtros suderinimas su lanksčia ir atvira vidine ES integracija tose srityse, kuriose Lietuvos pažeidžiamumas yra didžiausias – formuojant bendrąją ES energetikos politiką, plėtojant ES transporto ir kaimynystės politiką. Pastarosios trys sritys įvardijamos kaip trys pagrindinės Lietuvos Europos politikos specializacijos kryptys. Kartu gairėse pabrėžiamas būtinumas vengti harmonizavimo tose srityse, kuriose vyksta įvairių ES valstybių nacionalinių modelių konkurencija ir ten, kur Lietuvos galimybės daryti įtaką yra labai ribotos, kaip antai tiesioginių mokesčių harmonizavimas.

2008–2013 m. krypčių projekte daugiausia dėmesio skiriama Lietuvos siekiams ES, o ne atvirkštiniam procesui (daugiau Europos

Lietuvoje), kuris labiau, nei pirmasis, susijęs su vidaus politikos prioritetais. Nuo gairių jis skiriasi pirmiausia savo trumpumu ir konkretumu. Deklaruojamus tikslus lydi ir gana konkretūs sėkmės rodikliai, kurie garantuoja įgyvendinimo stebėseną, vertinimą ir, jei reikia, dokumento korekciją. Tačiau sėkmės rodikliai ne visur užtekinai konkretūs, – pirmiausia, euro įvedimo atžvilgiu. Kryptys taip pat pasižymi vidiniu prieštaravimu tarp vienareikšmiškai deklaruojamo tikslo siekti stipresnės ES bei atitinkamai stiprinti ES integraciją ir įvairių išlygų sektorinėse dokumento dalyse. Atrodo, kad kryptyse atsiskaidoma Lietuvos Europos politikos specializacijos idėjos ir tikslai bei sėkmės rodikliai formuluojami plačiu ES kompetencijos frontu.

Ar Lisabonos sutartis sudarys geresnes sąlygas siekti pozityvių Lietuvos Europos politikos gairėse ir kryptyse numatytų tikslų? Reikia pažymėti, kad tose politikos srityse, kuriose Lisabonos sutartis pateikia tam tikrų tikslų ir politikos formulavimo bei sprendimų priėmimo naujovių, Lietuvos Europos politikos tikslai nėra labai aiškūs. Tą reikėtų pasakyti apie laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, aplinkos apsaugos sritį, prekybos politiką, žemės ūkį ir žuvininkystę bei kultūrą.

Laisvės, saugumo ir teisingumo politikos srityje Lietuva deklaruoja siekį remti šios politikos plėtotę, nors ir su svarbiomis išlygomis migracijos bei prieglobsčio politikos srityse²⁰. Kvalifikuotos daugumos balsavimas turėtų palengvinti sprendimų priėmimą šioje srityje, tačiau tai taip pat reiškia, kad ne visada bus atsižvelgiama į nacionalines išlygas. Lietuva atsilieka nuo daugumos Vakarų Europos valstybių vidaus reikalų politikos įgyvendinimo srityje pagal daugelį parametrų.

Teisingumo ir vidaus reikalų sritis per laikotarpį nuo Lietuvos pasirengimo narystei pradžios ES plėtojosi labai smarkiai. Jos poveikį valstybėms narėms riboja vienbalsiškumu paremtas sprendimų priėmimas šioje srityje. Todėl galima tikėtis, kad *a priori* vidaus ir teisingumo reikalų sprendimas ES kvalifikuota dauguma yra naudingas

Lietuvai ir gali padaryti poveikį, kiek panašų į ES poveikį Lietuvos reguliacinei politikai, susijusiai su vidaus rinka pasirengimo narys-
tei ES laikotarpiu²¹. Tokiu būdu ir pagal analogiją su vidaus rinka
ES padėtų konsoliduoti Lietuvos vidaus ir teisingumo reikalų ir jų
sprendimu besirūpinančių institucijų modernizaciją, skatintų šios sri-
ties depolitizaciją ir didintų įvairių ekspertinių agentūrų, ištraukusių
į tarptautinį bendradarbiavimą, vaidmenį. Pagal vidaus rinkos kūri-
mo analogiją kvalifikuotos daugumos pagrindu priimami sprendimai
pamažu galėtų padidinti tokių ES agentūrų kaip Europolas, Eurojus-
tas bei *Frontexas* įgaliojimus ir jų partnerių nacionaliniu lygmeniu
galias.

Taigi sprendimai, priimami ES Teisingumo ir vidaus reikalų ta-
ryboje, gali būti paspirtis Lietuvai šioje srityje modernizuotis ir to-
bulėti. Išimtis gali būti tam tikri Lietuvai specifiški klausimai. Nors
Lietuvos ES politikos dokumentuose pasisakoma už tolesnę ES in-
tegraciją šioje srityje, yra ir tam tikrų specifinių klausimų, dėl kurių
surinkti kvalifikuotą daugumą ar blokuoti šiuo klausimu nepalankų
sprendimą gali būti keblu. Pavyzdys gali būti Lietuvos ES politikos
strateginėse kryptyse deklaruojamas specifinis siekis ES mastu įver-
tinti totalitarinių režimų nusikaltimus, netgi priimant atskirą ES teisės
aktą. Kadangi Vokietijos pirmininkavimo metu vykusiose diskusijo-
se išaiškėjo, jog tokį pasiūlymą remia tik kelios naujosios valstybės
narės, abejotina, ar nauja sprendimų priėmimo sistema labiau padės
įgyvendinti šią preferenciją.

Lisabonos sutartis sudaro prielaidas ES energetikos politikai plė-
toti, ir tai gali būti esminė Lisabonos sutarties nauda Lietuvai, sie-
kiančiai sumažinti savo energetinę izoliaciją nuo Vakarų Europos.
Lietuvos politikos koordinavimas šioje srityje gali būti vienas svar-
biausių veiksnių, turėsiančių įtakos atitinkamų galimybių įgyvendi-
nimui. ES energetikos politikos plėtojimo prielaidoms sudaryti reikia
stiprinti ryšį tarp ES ir nacionaliniu lygmeniu svarstomų energetikos
ir aplinkosaugos klausimų, kaip antai CO₂ kiekio reguliavimas.

Klimato kaitos klausimų įtraukimas į ES sprendimų priėmimo darbotvarkę pareikalaus iš Lietuvos dėmesio šiems klausimams, taip pat efektyvaus tarpinstitucinio koordinavimo dėl horizontalaus aplinkosaugos klausimų, ypač klimato kaitos, pobūdžio. ES klimato kaitos politikos tikslai nebūtinai atspindės Lietuvos ir kitų sąlygiškai menčiau ekonomiškai bei technologiškai išsivysčiusių šalių interesus. Kita vertus, ES lygmeniu priimami sprendimai gali spartinti technologinę pažangą, investicijas į energijos taupymą ir atsinaujinančius energijos šaltinius. Siekiant įprasminti Lisabonos sutartyje apibrėžtą kovos su klimato kaita idėją, suteikti šiai politikai įgyvendinamą formą bei pasiruošti administraciškai reikia nacionaliniu lygmeniu aiškiai susieti energetikos, aplinkos apsaugos ir – mažesniu mastu – transporto bei pramonės politikas, jų tikslus bei įgyvendinimo priemones.

Svarbių institucinių reformų Lisabonos sutartis numato ES išorinių santykių srityje. Kaip minėta, BRIST skaidoma į Bendrųjų reikalų tarybą ir Užsienio reikalų tarybą. Įsteigiama ES vyriausiojo įgaliotinio bendrai užsienio ir saugumo politikai pareigybė, jai padės naujai kuriama Europos išorinių veiksmų tarnyba (ES diplomatinė tarnyba). Svarbi Lisabonos sutartimi numatyta BUSP institucinio mechanizmo naujovė yra ES vyriausiojo įgaliotinio užsienio ir saugumo reikalams pareigybės įsteigimas. Ši pareigybė pakeičia du ligšiolinius užsienio politikos postus – Komisijos išorinių santykių komisaro ir aukščiausiojo įgaliotinio užsienio ir saugumo politikai. Tikimasi, kad naujasis ES postas padės geriau užtikrinti ES užsienio politikos efektyvumą bei nuoseklumą. Vyriausiajam įgaliotiniui vykdyti įgaliojimus padės Europos išorinių veiksmų tarnyba (EIVT). Savo darbe ši tarnyba bendradarbiaus su valstybių narių diplomatinėmis tarnybomis. EIVT sudarys Tarybos Generalinio sekretoriato, Komisijos atitinkamų padalinių pareigūnai bei valstybių narių nacionalinių diplomatinėjų tarnybų komandiruotas personalas. Šiuo metu dar ne viskas aišku dėl EIVT funkcionavimo ir struktūros. Lisabonos sutartyje nurodyta, kad

šiuos klausimus spręs Europos Vadovų Taryba. Tikėtina, kad naujoji institucija apims dabartinį Komisijos išorinių santykių direktoratą ir tam tikras dalis kitų direktoratų, kurių veikla susijusi su užsienio politikos formavimu ir vykdymu. Tarnybos žinion pereis ir šiuo metu pasaulyje esančios 128 Europos Komisijos delegacijos, turinčios 5000 darbuotojų.

Naujos reikšmingos Lisabonos sutarties priemonės, skirtos vykdyti ES išorinę politiką, sudaro prielaidas intensyvesnei Europos kaimynystės politikos plėtotei bei kitiems konkrečioms tikslams, įvardijamiems Kryptyse. Tačiau vieningesnė išorinė ES politika gali būti pavojinga toms valstybėms, kurios laikosi mažumos ar marginalių pozicijų.

Išvados

Lisabonos sutartis, pakeitusi sprendimų priėmimo taisykles ES, kai kuriose srityse Lietuvoje gali sukelti modernizacinį spaudimą, panašų į tą, kuris efektyviai veikė Lietuvos pasirengimo narystei metu. Jo poveikis sektoringai Lietuvos politikai nemažai priklausys ir nuo to, kaip bus suformuluota pozityvioji Lietuvos ES darbotvarkė. Kaip tik pozityvioms iniciatyvoms ir bus palankus kvalifikuotos daugumos išplėtimas, numatytas Lisabonos sutartyje.

Kaip parodė Lietuvos pasirengimo narystei laikotarpis, ES normos padėjo modernizuoti daugelį su rinkos reguliavimu susijusių sričių ir sumažinti sektoringų interesų grupių pasipriešinimą. Lisabonos sutartis, pakeisdama sprendimų priėmimo taisykles, gali sukelti panašų modernizacinį spaudimą teisingumo ir vidaus reikalų srityse, taip pat paskatinti integresnės ir nuoseklesnės energetikos bei aplinkos apsaugos politikos plėtotę Lietuvoje. Tačiau tose politikos srityse, kuriose Lisabonos sutartis pateikia naujovių dėl tikslų, politikos formulavimo ir sprendimų priėmimo – laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės, aplinkos apsaugos srityse, prekybos politikoje, žemės ūkio ir

žuvininkystės srityje – Lietuvos Europos politikos tikslai nėra labai aiškūs, o realios koordinacijos tarp atskirų institucijų trūksta.

Kita vertus, sprendimų priėmimo pakeitimai, numatyti Lisabonos sutartyje, galėtų suteikti naują impulsą keistis sprendimų priėmimo kultūrai ES. Tai gali pamažu pakeisti dabartinę konsensuso kultūrą, būdingą ES sprendimų priėmimui. Daugumos balsais priimami sprendimai gali būti priimami greičiau, bet jų įgyvendinimas gali tapti sudėtingesnis ir ilgesnis. Vienos kurios ilgalaikės koalicijos ribojimas gali gerokai susilpninti ES solidarumo jausmą ir sukelti šiuo metu sunkiai nuspėjamų padarinių ne tik Lietuvai, bet visai ES. Kvalifikuotos daugumos balsavimui tapus ES sprendimų priėmimo proceso norma, gali būti nepaisoma tų valstybių, kurios dėl geografinių, ekonominių, politinių ar kultūrinių priežasčių turi specifinių preferencijų.

ŠALTINIAI

1957 m. kovo 25 d. Romoje pasirašyta Europos Ekonominės Bendrijos steigimo sutartis, 1957/CEE.

2001 m. vasario 26 d. pasirašyta Nicos sutartis, iš dalies pakeičianti Europos Sąjungos sutartį, Europos bendrijų steigimo sutartis ir tam tikrus su jomis susijusius aktus (2001/C 80/01).

2007 m. gruodžio 3 d. Valstybių narių atstovų konferencijoje pasirašyta Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį (2007/C 306/01).

Baldwin Richard, Mika Widgren. Decision-making and the Constitutional treaty: Will the IGC discard Giscard? // CEPS Policy Brief No. 37, November 2003.

Boerzel T. and Risse T. When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change. European Integration online Papers (EIoP), vol. 4 (2000), no. 15 // <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-015.pdf>

Hayes-Renshaw F., Aken W., Wallace H. When and why the Council of Ministers of the EU votes explicitly? // EUI Working Papers. RSCAS, no. 2005/25. European University Institute.

Heisenberg D. The institution of 'consensus' in the European Union // European Journal of Political Research. No. 44, 2005.

Hosli M. O. The flexibility of Constitutional design. Enlargement and the Council of the European Union. IHS Political Science Serie: no. 97, June 2004.

Hosli M. O. and Christine Arnold. *The Importance of Actor Cleavages in Negotiating the European Constitutional Treaty* // EUROGOV No. C-07-03 / December 17, 2007.

Kurpas S., Schoenlau J. Deadlock avoided, but sense of mission lost? The enlarged EU and its uncertain Constitution // CEPS Policy Briefs. No. 92, February 2006.

Lietuvos integracijos į ES poveikio tyrimas: Lietuvos atstovavimo gebėjimai ES Tarybos darbo grupėse ir komitetuose pasirengimo Lietuvos pirmininkavimui ES kontekste. ESTEP. 2007 m. gruodžio 20 d.

Ludlow P. The Lisbon Council of October 2007. Wrapping up the treaty and debating globalisation // Eurocomment, Briefing note. Vol. 5, no. 6, November 2007.

Maniakas K. Europos Sąjungos plėtra ir europeizacija. Vidurio ir Rytų Europos valstybių įsijungimas į Europos Sąjungą. Vilnius: Eugrimas, 2003.

Maniakas K. ir Vilpišauskas R. National coordination of European Policy in Lithuania // Hussein Kassim (ed.). National Coordination of EU Policy in the New Member States, special issue of *Public Administration* (forthcoming).

Openeurope. A guide to the constitutional treaty. Second Edition, February 2008.

Restoring Leadership to the European Council, Euroactive [<http://www.euractiv.com/en/future-eu/restoring-leadership-european-council/article-110193>].

Riccardi F. A Look Behind The News: „Overview of preparations for new European Treaty” [<http://www.agenceurope.com>].

The Treaty of Lisbon: an Impact Assessment. House of Lords, European Union Committee, 10th Report of Session 2007-08.

The Treaty of Lisbon: Implementing The Institutional Innovations, EPC, EGMONT, CEPS, November 2007.

NUORODOS IR PASTABOS

¹ Šis straipsnis parengtas remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos užsakytu tyrimu, kurį atliko autoriaus vadovaujama tyrėjų grupė. Autorius dėkoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai už leidimą pasinaudoti šiuo tyrimu ir Simui Narvydui už esminį įnašą į šį tyrimą.

² Pozityvios ir neigatyvios ES politikos apibrėžimas pateikiamas toliau straipsnio dalyje apie Lietuvos ES darbotvarkę.

³ Pagal dabar galiojančias Nicos sutarties taisykles, norint priimti sprendimą Taryboje, reikia surinkti 255 balsus iš 345, t. y. 73,9 % visų balsų, be to, reikia, kad balsuotų mažiausiai 14 Ministrų Tarybos narių, atstovaujančių 62 % Sąjungos gyventojų.

⁴ Studijoje, kurioje buvo analizuojamos valstybių narių preferencijos ir jas lemiantys veiksniai bei jų junginiai – takoskyros, nepavyko nustatyti, kad tokie veiksniai kaip valstybių dydis, ekonominis išsivystymas ar visuomenės palankumo Europos integracijai laipsnis nulemtų nacionalinių valstybių preferencijas dėl kvali-

fikuotos daugumos balsavimo ir kitų Konvencijos metu nagrinėtų ir Lisabonos sutartyje atspindinčių klausimų. Žr. Madeleine O. Hosli and Christine Arnold. The Importance of Actor Cleavages in Negotiating the European Constitutional Treaty // EUROGOV, No. C-07-03, December 17, 2007.

⁵ Richard Baldwin, Mika Widgren. Decision-making and the Constitutional treaty: Will the IGC discard Giscard? // CEPS policy brief. No. 37, August 2003, p. 7.

⁶ Čia kalbama apie „balsavimo galios“ terminą, kuris nurodo santykinį valstybių gebėjimą paveikti sprendimo priėmimo procesą ir būti lemiančiu formuojant laiminčią koaliciją. Čia ir kitur, kalbant apie balsavimo galią, referuojama į literatūroje naudojamą normalizuotąjį Banzhafo indeksą (NBI). NBI randamas matematinio metodu apskaičiuavus, kiek tam tikra valstybė narė santykinai su kitomis narėmis gali tapti lemiančia laiminčios koalicijos sudarymui. Žr. Richard Baldwin, Mika Widgren. Decision-making and the Constitutional treaty: Will the IGC discard Giscard? // CEPS Policy Brief. No. 37, November 2003.

⁷ Madeleine O. Hosli. The flexibility of Constitutional design. Enlargement and the Council of the European Union // IHS Political Science Series. No. 97, June 2004.

⁸ F. Hayes-Renshaw, W. Aken, H. Wallace. When and why the Council of Ministers of the EU votes explicitly? // EUI Working Papers. RSCAS No. 2005/25, European University Institute, p. 5; D. Heisenberg // The institution of ‘consensus’ in the European Union // European Journal of Political Research. 44, 2005.

⁹ S. Kurpas, J. Schoenlau. Deadlock avoided, but sense of mission lost? The enlarged EU and its uncertain Constitution // CEPS Policy Briefs. No. 92, February 2006.

¹⁰ Daniel Naurin. Network Capital and Cooperation Patterns in the Working Groups of the Council of the EU // EUI Working Paper RSCAS 2007/14.

¹¹ Tokios valstybės literatūroje, nagrinėjančioje koalicijų klausimą ES, vadinamos „išnašų“ (angl. *footnotes*) valstybėmis. Prie jų priskiriamos Jungtinė Karalystė ir Danija.

¹² COREPER I (nuolatinųjų atstovų pavaduotojų komitetas, nagrinėjantis bendruosius klausimus aukštesniu lygiu). COREPER II (nuolatinųjų atstovybių vadovų komitetas, nagrinėjantis esmines problemas, neišspręstas Tarybos darbo grupių lygmeniu). Šie komitetai yra parengiamasis etapas prieš Tarybų susirinkimus.

¹³ Administraciniai gebėjimai bei rekomendacijos jiems plėtoti pateikti tyrime „Lietuvos atstovavimo gebėjimai ES Tarybos darbo grupėse ir komitetuose pasirengimo Lietuvos pirmininkavimui ES kontekste“, ESTEP. Vilnius, 2007 m. gruodžio 20 d.

¹⁴ Išorinio koordinavimo atžvilgiu pažymėta, kad bendroje koordinavimo sistemoje sostinės ryšiai su nuolatine atstovybe yra gana geri. Pirmiau minėto tyrimo duomenimis, Lietuvos pozicijos derinimo procesas yra santykinai sklandesnis tik su keliomis Lietuvos institucijomis, kurių viena yra nuolatinė atstovybė (kitos institucijos: URM, Europos teisės departamentas, Vyriausybės kanceliarija). Būtent su nuolatine atstovybe Lietuvos pozicijų rengėjai konsultuojasi daugiausia.

¹⁵ Richard Baldwin, Mika Widgren. Decision-making and the Constitutional treaty: Will the IGC discard Giscard? // CEPS Policy Brief. No. 37, August 2003 p. 16

¹⁶ Žr. Maniokas, 2003.

¹⁷ Lietuvos Europos Sąjungos politikos 2008–2013 m. strateginės kryptys. Daugiau Europos Lietuvoje ir Lietuvos Europoje. 2008.

¹⁸ Žr. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos parengtas 2004–2007 metų Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos, susijusios su narystės Europos Sąjungoje, apžvalgas.

¹⁹ Strateginių studijų centras. Lietuvos Europos politikos strategijos trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu gairės. 2006.

²⁰ „Lietuva pasisako už tai, kad, formuojant bendrą ES imigracijos politiką, būtų atsižvelgta į valstybėse narėse egzistuojančias skirtingas ekonomines sąlygas, demografinę situaciją ir darbo rinkos poreikius“ (Kryptys, p. 23). „Lietuva sieks užtikrinti, kad FRONTEX veiklos stiprinimas ir tolesnė integruoto sienų valdymo sistemos raida nepažeistų valstybių nacionalinės kompetencijos“ (ten pat, p. 23).

²¹ Šis poveikis lems ir nemažoritarinių institucijų įtakos didėjimą (žr. Maniokas, 2003).

SUMMARY

IMPLICATIONS OF THE LISBON TREATY FOR LITHUANIA: QUALIFIED MAJORITY AND EU AGENDA

This article focuses on the implications of the Lisbon Treaty on the decision-making process in the EU in general and Lithuania in particular. It argues that a new definition of the qualified majority voting (QMV) is an essential novelty of the Lisbon Treaty, which might change the current consensual character of the decision-making in the EU. It might, in turn, penalize those member states, which have specific preferences in certain policy areas. Extension of the QMV implies increasing pressure for the national policy-making. Benefits of this extension are conditioned by the character of the EU agenda at the national level. Article offers, therefore, evaluation of the Lithuanian EU agenda in this respect.